



**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 6 marca 2023 r.

BADK.DPK.133.6.2023

P10-03/23	Data wpływu petycji 4 stycznia 2023 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 6 marca 2023 r.

KODEKS WYKROCZEŃ

TEMAT

**ZMIANA SPOSOBU OKREŚLANIA WARTOŚCI RZECZY RUCHOMEJ
UKRADZONEJ LUB PRZYWŁASZCZONEJ PRZEZ SPRAWCĘ,
KWALIFIKUJĄCEJ TEN CZYN JAKO WYKROCZENIE**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 119 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, poprzez określenie procentowo, w odniesieniu do wysokości miesięcznego zarobku netto sprawcy, wartości ukradzonej lub przywłaszczonej rzeczy ruchomej, w miejsce dotychczasowej wartości określonej kwotowo.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 119 § 1 Kodeksu wykroczeń wykroczeniem jest kradzież lub przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 złotych.

Celem wnioskowanej w petycji zmiany jest ustalenie, w inny niż dotychczas sposób, maksymalnej wartości ukradzonej lub przywłaszczonej przez sprawcę rzeczy ruchomej, kwalifikującej ten czyn, jako wykroczenie.

Autor petycji wnioskuje, aby w miejsce dotychczasowej wartości rzeczy określonej kwotowo, wartości tej rzeczy ustalana była procentowo. W związku z tym, jako wykroczenie, kwalifikowany byłby czyn karalny w postaci kradzieży lub przywłaszczenia mienia ruchomego, którego wartość nie przekraczałaby 30% wysokości krajowego, minimalnego wynagrodzenia miesięcznego netto¹.

Zdaniem autora petycji, wprowadzenie postulowanej zmiany sprawi, że jeśli w przyszłości wzrośnie wysokość wspomnianego wynagrodzenia, to wówczas nie będzie potrzeby kolejnego nowelizowania ustawy.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151 ze zm.) w **art. 119 § 1** stanowi, że: kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne (§ 2).

Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego (§ 3).

¹ Od 1 stycznia 2023 r. minimalne wynagrodzenie netto wynosi 3 490 zł (30% – 1 047 zł), zaś od 1 lipca 2023 r. ma wynosić 3 600 zł (30% – 1080 zł).

W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzionego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona (§ 4).

Ustawa² z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600) zmieniła m.in. ustawę z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, która w **art. 119** stanowi, że:

§ 1 Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 800 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzionego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Przepisy ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w zakresie ustalania sposobu określania wartości ukradzionej lub przywłaszczonej rzeczy ruchomej, na przestrzeni ostatnich lat, ulegały zmianie.

Nowelizacją z 9 listopada 2013 r. w art. 119 § 1 ustawowo ustalona kwota 250 zł została zastąpiona równowartością 1/4 ówczesnego minimalnego wynagrodzenia – najniższej pensji. Uzasadniano wówczas, że ustawodawca nie będzie musiał nowelizować przepisów w miarę zmieniającej się sytuacji ekonomicznej.

Kolejną zmianą, od 15 listopada 2018 r. przepis art. 119 § 1 otrzymał brzmienie nadane ustawą z 4 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2077), powrócono do kwotowego kryterium określania wartości szkody, decydującego o zakwalifikowaniu kradzieży, jako przestępstwa lub wykroczenia i przyjęto, że granicę tę stanowi kwota 500 zł, która obowiązuje do chwili obecnej.

² W dniu 22 lutego 2023 r. Senat na 59. posiedzeniu przyjął bez poprawek ustawę z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, która w art. 5 zmieniającym dotychczasowe brzmienie art. 33 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2600), zmieniła termin wejścia w życie ustawy w dniu 14 marca 2023 r. na dzień 1 października 2023 r. W dniu 1 marca 2023 r. Prezydent RP podpisał ustawę.

Wydłużenie *vacatio legis* dla tej ustawy wynikało, jak stwierdził podczas posiedzenia sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w dniu 26 stycznia 2023 r. sekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – Marcin Warchoń, z potrzeby dokończenia prac w Sejmie nad nowelizacją ustawy – Kodeks karny wykonawczy, a tym samym wyeliminowania mogących zaistnieć potencjalnych niezgodności pomiędzy tymi regulacjami.

Wspomniane zmiany spotkały się z licznymi komentarzami w mediach. Poniżej wybrane przykłady prezentują różne stanowiska, często odmienne, odnośnie ustawowego wyznaczenia granicy, określającej wartość mienia w przypadku karalnego czynu traktowanego jako wykroczenie.

W artykule z 2016 r. pt. *Zmiany w prawie karnym: Wróci stała granica między przestępstwem i wykroczeniem*³, jego autor przytacza wypowiedź ówczesnego wiceministra sprawiedliwości Marcina Warchoła:

„(...) Nie można nie zauważyć, że stosunkowo częsta zmiana progu kwotowego, dzielącego przestępstwo i wykroczenie przeciwko mieniu, zdecydowanie różnicuje sytuację sprawców czynów, w zależności od daty ich popełnienia i prowadzi do odmiennych prawnokarnych ocen ich zachowań, a następnie zróżnicowania wykonania kar i środków karnych, mimo popełnienia czynów w bliskim odstępie czasowym” – zauważa Marcin Warchoła, wiceminister sprawiedliwości, w piśmie skierowanym do POHiD. I dodaje, że wyeliminowaniu tych niekorzystnych zjawisk służyłaby rezygnacja z obecnego wyznaczenia progu i wprowadzenie ściśle określonej kwoty różnicującej przestępstwo i wykroczenie przeciwko mieniu.

Powrót do kwotowego wyznaczenia granicy przepołowienia nastąpi razem z planowaną kompleksową nowelizacją kodeksu karnego – mówi nam minister Warchoła, który od lat jest zwolennikiem postępowania według zaproponowanej przez Kellinga i Colesa koncepcji „Broken windows”. To na niej opiera się zasada zero tolerancji dla sprawców nawet najdrobniejszych przestępstw. – Nic tak nie rozzuchwała, jak brak reakcji na drobne kradzieże. Uzależnienie wysokości progu od płacy minimalnej powoduje *de facto*, że co rok można kraść więcej i więcej, na czym cierpią nie tylko poszkodowani, ale i autorytet państwa. Przez zarysowanie ruchomej kwoty państwo krok po kroku wycofuje się ze swojej roli strażnika sprawiedliwości, praworządności i porządku – argumentuje Marcin Warchoła”.

Inaczej komentował omawiany problem, przywoływany przez autora artykułu, dr Mikołaj Małecki, prawnik-karnista z Uniwersytetu Jagiellońskiego, dla którego powrót do kwotowego wyznaczenia progu dzielącego wykroczenie i przestępstwo przeciwko mieniu, oznacza nawrót pewnych problemów. Jego zdaniem (...) wyznaczenie stałego progu spowoduje, że z biegiem czasu następuje niekontrolowana przez ustawodawcę zmiana realnej wartości progu na skutek

³ Źródło: Szymaniak P., „Zmiany w prawie karnym: Wróci stała granica między przestępstwem i wykroczeniem”, *Gazeta Prawna*, 14 września 2016 r. <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/975744.zmiany-w-prawie-karnym-granica-miedzy-przestepstwem-i-wykroczeniem.html>

inflacji. W efekcie kradzież rzeczy o coraz mniejszej realnej wartości staje się przestępstwem. Gdy granica przepołowienia rośnie adekwatnie do wynagrodzenia, to następuje niejako automatyczna jej aktualizacja. Dodaje również, że po to ustawodawca wprowadził płynny przelicznik, żeby odzwierciedlić społeczną szkodliwość danego czynu względem aktualnej sytuacji ekonomicznej. Dzięki temu kradzież powinna być kwalifikowana jako wykroczenie lub przestępstwo zawsze tak samo: według realnej wartości skradzionego mienia.

Jednak żeby reakcja prawnokarna była adekwatna, zawsze trzeba brać pod uwagę wysokość płacy minimalnej obowiązującej w czasie popełnienia czynu, a nie orzekania – wskazuje Paweł Dudek prawnik, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego, ekspert Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego, który jest zdania, że zamiast zmieniać sposób wyznaczania progu, trzeba raczej zrozumieć zjawisko inflacji (...).

Warto również przytoczyć fragment tekstu publicystki Ewy Wysockiej, która w artykule pt. „*Podniesienie do 800 zł granicy wykroczenia za kradzież to zachęta dla złodziei - ostrzegają handlowcy*⁴ odnosi się do rządowej propozycji nowelizacji Kodeksu wykroczeń dotyczącej omawianej problematyki.

„(...) Zgodnie z projektem nowelizacji, przestępstwem będą "kradzieże cudzych rzeczy ruchomych o wartości przekraczającej 800 zł". Zwiększenie wspomnianego limitu kwotowego o 300 zł ma dotyczyć nie tylko rabunków w sklepach, ale też w lasach, zniszczenia mienia oraz paserstwa. "Oznacza to, że więcej czynów polegających na kradzieży lub przywłaszczeniu cudzej rzeczy ruchomej będzie podlegało mniej surowej odpowiedzialności karnej" - ostrzegają prawnicy.

Rząd uzasadnia zmianę limitu wzrostem inflacji i przyszłorocznym wzrostem wynagrodzenia minimalnego. Prawnicy wskazują na jeszcze jeden powód. Chodzi też o zmniejszenie liczby spraw karnych o przestępstwa. Wiadomo, że sądy są przywalone liczbą rozpraw, a mniej czasochłonne są postępowania w sprawach dotyczących wykroczeń - zauważa w rozmowie z Interią warszawski prawnik. I daje do zrozumienia, że wraz z pogarszającą się sytuacją bytową wielu rodzin, liczba kradzieży, zwłaszcza sklepowych, będzie rosła.

(...) Podobną opinię wyraziła Naczelna Rada Zrzeszeń Handlu i Usług w Warszawie. "Uznanie kradzieży do 800 złotych za wykroczenie, a nie przestępstwo, wpłynie na kilkukrotny wzrost strat ponoszonych przez placówki handlowe" - czytamy w komunikacie. NRZHiU wskazuje, że proponowane zmiany są krytycznie oceniane przez przedsiębiorców, głównie

⁴ Źródło: Ewa Wysocka, „*Podniesienie do 800 zł granicy wykroczenia za kradzież to zachęta dla złodziei - ostrzegają handlowcy*”, Interia Biznes, 1 grudnia 2022 r.
<https://biznes.interia.pl/finanse/news-podniesienie-do-800-zl-granicy-wykroczenia-za-kradziez-to-za,nId,6441782>

właściciele sklepów. „Przesunięcie bariery kwalifikowania kradzieży w odbiorze społecznym i środowisk kupieckich są nie do przyjęcia” - podkreślają autorzy komunikatu.

Przeciwko zmianom opowiedział się także Polska Izba Handlu. Jest to *de facto* ukłon w stronę złodziei, który ma bardzo negatywny odbiór społeczny, nie tylko w środowisku handlowym, zwłaszcza wobec kryzysu ekonomicznego, który dotyka większość Polaków - zwraca uwagę w rozmowie z Interią Maciej Ptaszyński, wiceprezes Izby. Jego zdaniem, zwiększanie tego progu uderza w uczciwych przedsiębiorców. Już obecna kwota 500 zł jest uznawana za rażąco zbyt wysoką. Zmiana na 800 zł jest przyzwoleniem i zachętą do dokonywania kradzieży - podkreśla rozmówca Interii (...).

INFORMACJE DODATKOWE:

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji 26 października 2022 r. rozpatrzyła petycję **P10-47/22** w sprawie zmiany art. 119 § 1 i 4 Kodeksu wykroczeń. Petycja dotyczyła zmiany obowiązującej kwoty 500 zł kwalifikującej wykroczenie i obniżenie jej do 100 zł. W uzasadnieniu petycji wskazano, że obniżenie wysokości określającej wartość ukradzionego lub przywłaszczonego przez sprawcę mienia, z jednoczesnym pozostawieniem dotychczasowej odpowiedzialności karnej grożącej za tego rodzaju czyny, może odstraszyć potencjalnych sprawców oraz wpłynąć na zmniejszenie liczby tego typu wykroczeń.

Komisja podjęła decyzję o niekontynuowaniu prac nad petycją P10-47/22, podnoszony był argument, że z uwagi na panującą wysoką inflację, propozycja znacznego obniżenia wspomnianej kwoty nie jest uzasadniona.

OPRACOWAŁ

Robert Michał Stawicki

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz